

#tuitsdecultura

Brutal! V.Gay explica q en el cas de Carles Rahola figura com a causa de la seva mort: "Colapso cardíaco provocado por arma de fuego"

@LauraBorras
Laura Borràs Institució Lletres Catalanes

"El desert dels tàrtars" és un llibre que convida a enviar-ho tot a fer punyetes i plantar-te, jo que sé, als Piteus. O a la Sènia.

@SubalQuinina
Subal Quinina Editor

Los premios literarios españoles como índice de lo que uno no debe leer, o casi

#concepto

@jordicorominas
Jordi Corominas Poeta

"La diferencia reside, simplemente, en mirar donde los demás no miran, en rincones, en las sombras" (Gay Talese)

@jordijuste3
Jordi Juste Entrenador de bàsquet

que Mortier va publicar en 2009– defensor d'un art líric modern, enemic del conservadorisme, la rutina, les tradicions retrògrades".

El president francès, François Hollande, va destacar que Mortier "va allotjar la convicció que l'òpera és un art resoltament contemporani" i va assenyalar que "la seva originalitat es trobarà a faltar". "El nostre país perd una personalitat visionària i generosa", va tuitejar el primer ministre belga Elio Di Rupo.

Annemie Turtelboom, la ministra de Justícia belga, va subratllar que Mortier, "un altre flamenc que va conquerir el món", va morir "deu dies després de la desaparició de Jan Hoet, figura de l'art contemporani". I entre les seves aportacions va destacar "la creació dels abonaments per a estudiants, que els van permetre descobrir l'òpera".●

SEGUIU LES REACCIONS A LA MORT I LES FITES DE LA SEVA CARRERA A www.lavanguardia.com

Les frases d'un agitador

▶ **"L'únic dolent per al teatre és la indiferència"**

▶ **"L'èxit no és fruit de la inspiració, sinó de la transpiració"**

▶ **"La cultura no està pensada per ser rendible sinó per crear; és un pilar de la societat que fa possible la civilització. Vam aprovar impostos en democràcia per fer cultura, per educar; així que la funció**

de la cultura és pública, no de generar diners. Si no continuem invertint en cultura retrocedirem a la barbàrie"

▶ **"Alguns només vénen a l'òpera per escoltar bel canto. L'òpera és un espectacle massa car per a només això, per no pensar. M'interessa el públic, no els seus gustos. S'equivoquen els que programen només pensant en el gust d'aquest públic"**

Un dríbling al pols vital

ANÀLISI

Maricel Chavarría

"Les arts avui estan massa separades. Si a l'Edat Mitjana les pintures s'introduïen amb música, per què no l'hauria de menester una instal·lació d'Anselm Kiefer?", es defensava Mortier recollint els estris del seu despatx de l'Òpera de París després de cometre la seva última malifeta avantguardista. Corria el 2009 i el director belga li havia encarregat una òpera a l'espècie pintor i escultor alemany com a colofó de la seva etapa a la Bastilla. Es titulava *Am Anfang* (En l'inici) i era en essència una immòbil apocalipsi amb sords recitatius d'Isaïes i Jeremies... Res més lluny d'una òpera, vaja.

I per què no?

"Aquesta peça obliga a tenir un moment de silenci i reflexió –deia Mortier–, Occident està en decadència, hem fabricat massa diners a partir de diners sense produir res; cal parar i trobar-li un nou sentit a tot".

La següent parada seria el Teatro Real: a París uns respiraven tranquils mentre a la Meseta d'altres no encertaven a veure-les venir. Mortier no era precisament garantia de gran públic, encara que en realitat el seu paper a Madrid era un altre, situar el teatre en l'esfera internacional.

La pell de gallina és un concepte relatiu, i Mortier no era procliu al calfred universal

Però a quin preu.

El rebel Mortier no acceptava una crisi per resposta. Els diners havien de sortir d'alguna part, altrament el seu projecte no tenia sentit. Per aquest motiu va abandonar la idea d'anar a dirigir la New York City Opera abans de decantar-se pel Real, per la seva insolvència –a posteriori demostrada, ja que va acabar tancant el 2013–. Mortier va dir adéu sense més a l'aventura americana, a la idea de canviar l'ordre de la frase i convertir-

la en l'Opera for the City of New York en favor d'una reconstrucció post-Bush, d'un recomençar després dels atemptats de l'11-M.

"No inventem prou en òpera, estem instal·lats en una mateixa rutina, aportant muntatges més o menys provocatius, però sempre sobre les mateixes peces", deia en un esforçat castellà. Seguim en aquella entrevista als despatxos de la Bastilla, quan la crisi no havia irromput encara amb tota la força. Qui podia contradir-lo en aquest

"Trisha, com pots dirigir una òpera?", li deien a la coreògrafa quan l'hi va demanar Mortier

argument? Però les tornes van canviar i amb la crisi va arribar l'hora dels tradicionalistes: ja n'hi ha prou d'esnobisme, anem a les essències, a la raó primigènia de l'òpera que no és cap altra que el gaudi musical. Que, sisplau, ens tornin a posar la pell de gallina.

L'epidermis, però, és un concepte relatiu, i Mortier no era procliu a l'esgarri-fança universal ni als moments diguem-ne Puccini. Les seves propostes, a part de sonades i luxoses –o potser no va ser un luxe *Vida y muerte de Marina Abramovic* al Real, amb l'artista envoltada de dues bèsties escèniques com Willem Dafoe i Antony (d'Antony and the Johnsons) dirigits per Bob Wilson?–, eren un dríbling a la inèrcia cultural, una aturada en ple pols vital d'una societat. I en el dels seus artistes.

Entrevistant la coreògrafa Trisha Brown al seu estudi del Soho novaiorques ens vam adonar de les muntanyes que va haver de moure Mortier al llarg de la seva carrera. Una cosa era experimentar llançant a la *destroyer* Fura dels Baus sobre Salzburg a veure què passava (1999) i una altra encarregar-li un muntatge operístic a una artista tan transversal i innovadora. "Trisha, però què estàs fent? Com pots dirigir tu una òpera?", la renyaven les patums de la seva ciutat, on es va veure després, el 1999, *L'Orfeo*.●

JAVIER DEL REAL

L'última ruptura.

'Brokeback mountain', estrenada al gener al Real, va aixecar una enorme expectació. Mortier va encarregar el 2008 a Charles Wuorinen (compositor) i Annie Proulx (autora de la novel·la i llibretista) que trasllessin a una òpera l'amor secret entre dos vaquers.

L'òpera com a motor de l'humanisme

Joan Matabosch

Gerard Mortier defensava l'òpera com a una "forma de teatre que busca donar sentit a l'emoció a través del cant com a expressió carnal de l'ànima", com un art que ens parla del món en el qual vivim, com a un "motor de l'humanisme".

Detestava els que anaven a l'òpera a somiar o a oblidar-se del món. Per ell, l'òpera només tenia sentit en la mesura que permetia descobrir-se a un mateix en la complexitat de totes les seves emocions. Res de proeses virtuosístiques ni de fastos gratuïts, res d'espectacle exhibicionista. Ell mateix deia que la programació no havia de ser equilibrada, sinó "accen-

tuada"; i que volia treballar amb grans artistes, més que amb estrelles. Lamentava que el consum fos més important que la creació i que l'art es dedicés a entretenir, "sense gairebé comunicar".

Habituat a navegar a velocitat de

No va ser mai partidari de la mà esquerra ni de la diplomàcia amb ningú, ni polítics ni artistes

creuer entre el soroll mediàtic, Mortier sabia contraatacar amb ferocitat jesuítica quan algú li semblava un camp de mines o li anunciava conjures contra les seves conviccions. Se sentia còmode en la polèmica, no va ser mai partidari de la mà esquerra ni

de la diplomàcia amb ningú: ni amb polítics, ni amb artistes, ni amb agents intermediaris, ni amb patrons, ni tan sols amb els espectadors.

Ha deixat un llegat extraordinari al Théâtre de La Monnaie de Brussel·les, que va convertir en un dels centres de producció més creatius d'Europa; al Festival de Salzburg, on va haver de lluitar amb les resistències dels nostàlgics de l'era de Herbert von Karajan; al Festival de Ruhr, on se'l veia encantat de poder utilitzar espais gens convencionals; a l'Òpera de París, que va intentar renovar enfrontant-se a resistències que van acabar per esborrar el seu llegat d'un cop de ploma decantant la institució cap a la línia artística més antitètica al que representava la seva herència; i finalment al Teatro Real de Madrid, molt conscient de tenir el seu llegat com a un capital valuósíssim de la institució que cal preservar.

J. MATABOSCH, director artístic del Teatro Real de Madrid; exdirector artístic del Gran Teatre del Liceu